केन्द्रीय विद्यालय संगठन कोलकाता संभाग

KENDRIYA VIDYALAYA SANGATHAN, KOLKATA REGION

सत्रांत परीक्षा / SESSION ENDING EXAMINATION, 2025-26

कक्षा / CLASS-VII　　　　　　　　　　　　　　　　अधिकतम अंक/Max. Marks: 60

विषय/Sub.: संस्कृतम् / SANSKRIT　　　　　　　　　　समय/Time: 2 ½ सार्धहोराद्वयम् / Hrs.

केन्द्रीय विद्यालयः(Name of KV) --

छात्रस्य/छात्रायाः नाम ---

अनुक्रमांकः(Roll No) ------------- कक्षा अनुभागश्च (Class & Sec) -----------------------

निरीक्षकस्य हस्ताक्षरम् (Invigilator's Sign)------------- परीक्षकस्य हस्ताक्षरम् -----

---

निर्देशाः - (i) अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः भागाः सन्ति ।

भागः -'क'- अपठित-अवबोधनम् (08 अङ्काः)

भागः - 'ख' - रचनात्मकं कार्यम् (12 अङ्काः)

भागः - 'ग' - अनुप्रयुक्त-व्याकरणम् (15 अङ्काः)

भागः - 'घ' - पठित-अवबोधनम् (25 अङ्काः)

(ii) सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन प्रदत्तस्थानेषु एव लेखनीयानि ।

खण्ड: (क) अपठितावबोधनम् - 8

प्रश्नः1. अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत - 8

पुरा मथुरायाम् एकः नृशंसः नृपतिः अभवत्। तस्य नाम कंसः आसीत्। कंस: श्रीकृष्णस्य मातुलः आसीत्। सः देवकीम् वसुदेवम् च कारागारे अक्षिपत्। तत्र कारागारे एव श्रीकृष्ण: उत्पन्नः अभवत्। वसुदेवः शिशुम् श्रीकृष्णम् करण्डके निधाय यमुनाया: नद्याः पारे गोकुलम् अनयत्। ततः सः नन्दस्य पुत्रीम् च गृहीत्वा मथुरां प्रत्यागच्छत्।

(क) एकपदेन उत्तरत (एक पद में उत्तर दीजिए) 1x2=2

(i) मथुरायाम् नृपः कः आसीत्?

(ii) श्रीकृष्णस्य मातुलः कः आसीत्?

(iii) श्रीकृष्णः कुत्र उत्पन्न: अभवत्?

(ख) पूर्णवाक्येन उत्तरत (पूरे वाक्य में उत्तर दीजिए) 2x2=4

(i) वसुदेवः श्रीकृष्णम् कथम् गोकुलम् अनयत्?

उत्तरम् - **---**

(ii)'कंसः देवकीम् वसुदेवम् च किम् अकरोत्?

उत्तरम् - **---**

(ग) भाषिक-कार्यम् (केवलं प्रश्नद्वयम्) 1x2=2

(i) **'राजा** – इत्यस्य किं समानार्थकपदं गद्यांशे प्रयुक्तम्?

(क) नृशंसः (ख) नृपतिः (ग) करण्डके

(ii) **''पुरा मथुरायाम् एकः नृशंसः नृपतिः अभवत्' -** अस्मिन् वाक्ये क्रियापदं किमस्ति?

(क)पुरा (ख) नृपतिः (ग) अभवत्

(iii) गद्यांशे "अधुना" इति पदस्य विलोमपदं किं लिखितम्।

(क) उत्पन्नः (ख) करण्डके (ग) पुरा

भागः - 'ख' - रचनात्मकं कार्यम् (12 अङ्काः)

प्रश्नः2. अधोलिखितं चित्रं दृष्ट्वा कोष्ठकात् पदानि स्वीकृत्य उदाहरणानुसारं वाक्यानि रचयन्तु - **1x5=5**

[कालापानी, भीतिः, सेल्युलरकारागारस्य, त्रितलात्मकं, अण्डमानद्वीपे]

(क) इदं -------------------------- चित्रम् अस्ति।

(ख) अस्य कारागारस्य अपरं नाम ------------------------- अस्ति।

(ग) कालापानी इति शब्दं श्रुत्वा एव ------------------------- भवति।

(घ) इदं कारागारं ------------------------- अवस्थितः अस्ति।

(ङ) ब्रिटिशजनैः निर्मितम् एतत् ----------------------- कारागारम् ।

प्रश्नः 3. पट्टिकासहायतया रिक्तस्थानानि पूरयत - **1X4=4**

[1. रविवासरः 2. सोमवासरः 3. मङ्गलवासरः 4. बुधवासरः 5. गुरुवासरः 6. शुक्रवासरः 7. शनिवासरः]

(i) सप्ताहस्य तृतीयः दिवसः ------------------------------- अस्ति |

(ii) शनिवासरः सप्ताहस्य --------------------------------- दिवसः अस्ति |

(iii) ----------------------------- सप्ताहस्य अन्तिमः दिवसः अस्ति |

(iv) सोमवासरः सप्ताहस्य --------------------------------- दिवसः अस्ति |

प्रश्नः 4. अधोलिखितानां वाक्यानां हिन्दीभाषायाम् अनुवादं कुरुत - **1x3=3**

(i) संदीपः कार्यालयात् गृहं गतवान् - --

(ii) राधा नगरात् आगच्छति - ---

(iii) बालः कपाटिकायाः धनं स्वीकरोति - ---

भागः - 'ग' - अनुप्रयुक्त-व्याकरणम् (15 अङ्काः)

प्रश्नः 5. अधः प्रदत्तानां शब्दानाम् वचनपरिवर्तनं कुर्वन्तु - **1/2x8=4**

शब्दः	**एकवचनम्**	**द्विवचनम्**	**बहुवचनम्**
मनुष्य (पञ्चमी)	मनुष्यात्	मनुष्याभ्याम्	मनुष्येभ्यः
आहार	आहारात्		
पेटिका		पेटिकाभ्याम्	
नगरी			नगरीभ्यः
अग्नि		अग्निभ्याम्	

प्रश्नः 6. उदाहरणानुसारम् उचितैः पदैः रूपाणि लिखन्तु - 1/2x8=4

पुरुषः	**एकवचनम्**	**द्विवचनम्**	**बहुवचनम्**
प्रथम: पुरुषः	अमिलत्	अमिलताम्	अमिलन्
प्रथम: पुरुषः	अवदत्		
मध्यम: पुरुषः		अपिबतम्	
उत्तम: पुरुषः			अरक्षाम
मध्यम: पुरुषः	अखादः		

प्रश्नः 7. अधोलिखितानां पदानां स्वरूपं दृष्ट्वा उदाहरणानुसारं रूपं लिखन्तु - 1x4=4

यथा - भारतस्य भूमिः	**भारतभूमिः**
समुद्रस्य मध्ये	
उद्योगस्य विषयः	
द्वीपानां समूहः	
देशस्य भक्तः	

प्रश्नः 8. उदाहरणानुसारं अधोलिखितानां पदानां सन्धिं कुर्वन्तु - 1X3=3

विद्या + अभ्यासः	**विद्याभ्यासः**
मम + अपि	
सु + उक्तिः	
गिरि + ईशः	

भागः - 'घ' - पठित-अवबोधनम् (25 अङ्काः)

प्रश्नः 9. अधोलिखितम् गद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत - 5

षोडशे शतके मेवाडनगरे महाराणासङ्ग्रामसिंह: इति सुविख्यातः महाराजः आसीत् | तस्य द्वौ पुत्रौ विक्रमादित्यः उदयसिंह: च आस्ताम् | महाराणासङ्ग्रामसिंहस्य भ्राता पृथ्वीराजः आसीत् | पृथ्वीराजस्य अष्टादशषु पुत्रेषु बनवीरः अन्यतमः आसीत् | सः बनवीरः महाराणासङ्ग्रामसिंहस्य प्रथमं पुत्रं विक्रमादित्यं छलेन मारयित्वा मेवाडस्य शासनम् अकरोत् | ततः परमपि सः दुष्टबुद्धिः अचिन्तयत् यत् - "अहम् एकः एव उत्तराधिकारी भवेयम् | न कोऽपि मम प्रतिस्पर्धी स्यात् इति" | अतः कदाचित् रात्रौ सः उदयसिंहं मारयितुं कुतन्त्रम् अरचयत् | तद् ज्ञात्वा पन्नाधाया उदयसिंहस्य शयनस्थाने स्वपुत्रं चन्दनं शयितवती |

(क)एकपदेन उत्तरत (एक पद में उत्तर दीजिए) 1x2=2

(i)सुविख्यातः महाराजः महाराणासङ्ग्रामसिंह: कुत्र आसीत्? **उत्तरम्** - -----------

(ii) महाराणासङ्ग्रामसिंहस्य भ्राता कः आसीत्? **उत्तरम्** - -----------------------

पूर्णवाक्येन उत्तरत (पूरे वाक्य में उत्तर दीजिए) 1X1=1

(i) दुष्टबुद्धिः किम् अचिन्तयत्?

उत्तरम् - ---

(ख)भाषिक-कार्यम् (निर्देश के अनुसार उत्तर दीजिए) 1x2=2

(i) "अहम् एकः एव उत्तराधिकारी भवेयम्" - अस्मिन् वाक्ये **'अहम्'** इति कर्तृपदस्य किं क्रियापदम् प्रयुक्तम्?

(क) भवेयम् (ख) एकः (ग) उत्तराधिकारी

(ii) 'सुबुद्धिः'- इत्यस्य किं विलोमपदम् गद्यांशे प्रयुक्तम्?

(क) ज्ञात्वा (ख) कुतन्त्रम् (ग) दुष्टबुद्धिः

प्रश्नः10. उचितान् भावान् परस्परं संयोज्य पुनः लिखन्तु - **1x5=5**

गुणिषु पूजास्थानम्	विद्याम् अर्थं च
आद्यं धर्म साधनम्	शीलम्
क्षणशः कणशः साधयेत्	गुणाः
सर्वश्रेष्ठम् आभूषणम्	मृग्यते
रत्नं न अन्विष्यति, तत्	शरीरम्

उत्तरम् -

प्रश्नः11.अधोलिखितानां विशेषण-विशेष्यपदानां मेलनं कृत्वा पुनः लिखन्तु - 1x5=5

प्रश्नः		**उत्तरम्**	
क	**ख**	**क**	**ख**
नूतने	**गजाय**		
सुदीर्घः	**पुस्तकानि**		
उत्तमानि	**पाठशालाम्**		
स्थूलाय	**गृहे**		
विशालाम्	**मार्गः**		

प्रश्नः12. रेखांकितपदानि आश्रित्य उदाहरणानुसारं प्रश्ननिर्माणं कुरुत -   1x5=5

(i) **<u>शयनस्थाने</u>** चन्दनं शायितवती|

(क) कः (ख) कस्य (ग) कुत्र (घ) किम् |

(ii) **<u>तस्याः</u>** निर्णयः अकल्पनीयः आसीत्|

(क) किम् (ख) कस्याः (ग) केषु (घ) कः ।

(iii)माता **<u>आपणात्</u>** गृहम् आगच्छति ।

(क) केषु (ख) कस्य (ग) कस्मात् (घ) किम् ।

(iv)<u>**राष्ट्रहितं**</u> श्रेष्ठम् ।

(क) कः (ख) कस्य (ग) केषु (घ) किम् ।

(v) **<u>सः</u>** अचिन्तयत् |

(क) कस्य (ख) कः (ग) केषु (घ) किम् ।

प्रश्नः13. मञ्जूषातः समुचितपदानि स्वीकृत्य अर्थाः लिखन्तु -   1x5=5

[वयः, शीलम्, आद्यम्, पुत्रः, वचः]

शब्दः	**अर्थः**
आचरणम्	
सुतः	
वचनम्	
प्रथमम्	
अवस्था	